

Byla C-923/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. gruodžio 17 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunal Supremo (Ispanija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. lapkričio 28 d.

Atsakovė ir kasatorė:

Van Ameyde España, S. A.

Pareiškėja ir kita kasacinio proceso šalis:

GES Seguros y Reaseguros, S. A.

<...>

TRIBUNAL SUPREMO (AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS, ISPANIJA)

Civilinių bylų kolegija

PLENARINĖ SESIJA

<...>

FAKTINĖS BYLOS APLINKYBĖS (orig. p. 2)

PIRMA. – *Byla, kurioje teikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.*

1. – 2014 m. balandžio 3 d. įvyko eismo įvykis, kuriame nuo kelio nuriudėjo ir apvirto sujungta transporto priemonė, sudaryta iš vilkiko ir puspriekabės. Eismo įvykį lėmė neatsakingas vilkiko vairuotojo elgesys.

2. – Tą dieną puspriekabė priklausė *Caixarenting, S. A. U.* ir finansinės nuomos tvarka buvo išnuomota *Primafrío, S. L.* (toliau – *Primafrío*) – įmonei, kuri nuo galimos minėtai transporto priemonei padarytos žalos buvo apsidraudusi pagal draudimo polisą, įsigytą iš įmonės *Ges, Seguros y Reaseguros, S. A.* (toliau –

GES). Puspriekabės privalomosios civilinės atsakomybės už žalą tretiesiems subjektams draudimo polisas buvo įsigytas iš įmonės *Seguros Bilbao* (kuri šioje byloje nedalyvauja).

Vilkikas savo ruožtu priklausė Portugalijos įmonei *Doctrans Transportes Rodoviarrios de Mercadería LDA* (toliau – *Doctrans*), o jo privalomąją civilinę atsakomybę buvo apdraudusi kita Portugalijos įmonė *Acoreana*, kuriai Ispanijoje atstovavo įmonė *Van Ameyde España, S. A.* (pagal įgaliojimo raštą – *Van Ameyde & Aficresa, S. A.*; toliau – *Van Ameyde*).

Tiek puspriekabę pagal finansinės nuomos sutartį išnuomojusi Ispanijos įmonė (*Primafrío*), tiek Portugalijos įmonė, kuriai priklausė vilkikas (*Doctrans*), buvo bendrovės, priklausiusios vieninteliam akcininkui, t. y. bendrovei *Krone-Mur Servifrío, S. L* (pastarajai priklausė 100 proc. tų įmonių kapitalo).

3. – Kaip kompensaciją už puspriekabei padarytą žalą GES išmokėjo *Primafrío* 34 977,33 EUR (suma už puspriekabei padarytą žalą atėmus franšizę).

4. – 2015 m. kovo 13 d. puspriekabę apdraudusi įmonė (GES) vilkiko draudimo įmonei (*Van Ameyde*) pareiškė ieškinį, dėl kurio iškelta ši byla, prašydama priteisti *Van Ameyde* atlyginti GES minėtą 34 977,33 EUR sumą su teisės aktuose nustatytais palūkanomis. Apibendrinant, ji teigė, kad pagal galiojančius teisės aktus faktinių aplinkybių susiklostymo momentu tiek vilkikas, tiek puspriekabė buvo nesusijusios transporto priemonės, priklausančios skirtingiems savininkams, ir buvo atskirai apdraustos privalomuoju (**orig. p. 3**) draudimu, taigi puspriekabė negalėjo būti laikoma vilkiku gabentu kroviniu ar preke.

5. – *Van Ameyde* ieškiniui paprieštaravo. Ji teigė, kad ieškinys turėjo būti atmestas todėl, kad šiam atvejui taikytinos draudimo išimtys, nustatytos *Real Decreto Legislativo 8/2004, de 29 de octubre* (2004 m. spalio 29 d. Karaliaus Įstatyminis dekretas Nr. 8/2004) patvirtintos naujos redakcijos *Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor* (Įstatymas dėl civilinės atsakomybės ir motorinių transporto priemonių draudimo), (toliau – LRCSCVM) 5 straipsnio 2 dalyje, nes pagal šios nuostatos antrą įtrauką į vilkiko privalomojo draudimo apsaugos taikymo sritį neįtraukiama žala, padaryta transportuojamoms prekėms, o šiuo reikia pripažinti, kad puspriekabė buvo vilkiko transportuojama prekė arba kroviny.

6. – 2016 m. liepos 14 d. La Palmos del Kondado Pirmosios instancijos teismas Nr. 1 priėmė sprendimą, kuriuo ieškinys atmestas. Jis nusprendė, kad iš visų pagal LRCSCVM 5 straipsnio 2 dalį numatytų motorinių transporto priemonių privalomojo draudimo taikymo išimčių šiuo atveju buvo taikytina išimtis, numatyta antroje įtraukoje, kurioje kalbama apie žalą, padarytą vilkiku transportuojamoms prekėms, nes puspriekabė turėjo būti laikoma „kroviniu arba transportuojama preke“.

7. – Pareiškėja GES pateikė apeliacinį skundą prašydama ieškinį patenkinti, nes ji nesutiko su puspriekabės priskyrimu prie transportuojamų prekių. Ji tvirtino, kad

minėtoje draudimo apsaugos taikymo išimtyje, kuri, kaip iš visos išimties, turi būti aiškinama siaurai ir kurioje kalbama tik apie žalą, padarytą „prekėms, transportuojamoms [apdraustos transporto priemonės] viduje“, o ne „pačia“ apdrausta transporto priemone transportuojamoms prekėms, kokia šiuo atveju buvo puspriekabė – nuo vilkiko atskirta transporto priemonė, apdrausta atskiru privalomuoju draudimu ir todėl vilkiko civilinę atsakomybę dengusio privalomojo draudimo atžvilgiu laikytina trečiuoju subjektu. Kita apeliacinio proceso šalis išreiškė prieštaravimą apeliaciniam skundai ir nurodė, kad puspriekabė buvo vilkiko kroviny, kuri, kaip transporto priemonė, prie vilkiko buvo prikabinta tam, kad pastarajam būtų perkelta didesnioji jos svorio dalis.

8. – 2016 m. gruodžio 22 d. *Audiencia Provincial de Huelva, sección 2.ª* (Huelvos provincijos teismo 2 kolegija) priėmė sprendimą, kuriame buvo patenkintas apeliacinis skundas ir visas ieškinys. Šio teismo manymu puspriekabė neturėjo būti laikoma vilkiko (**orig. p. 4**) kroviniu: pirma, todėl, kad LRCSCVM 5 straipsnio 2 dalies antroje įtraukoje kalbama tik apie žalą, padarytą „prekėms, transportuojamoms [apdraustos transporto priemonės] viduje“, o ne „pačia“ apdrausta transporto priemone transportuojamoms prekėms; ir, antra, todėl, kad argumentas, jog puspriekabė daro poveikį vairavimui apsunkindama manevravimą ir prisideda prie galimo vilkiko vairuotojo kontrolės praradimo, taigi yra ir viena iš avarijos priežasčių, nepriimtinas, nes keleiviams vežti skirtose transporto priemonėse jie taip pat laikytini kroviniu ir gali daryti įtaką šių priemonių vairavimui, bet dėl to avarijos atveju jie nėra už ją atsakingi.

ANTRA. – *Kasacinis skundas ir prejudicinis klausimas.*

1. – Dėl *Audiencia Provincial* (Provincijos teismas) sprendimo *Van Ameyde* pateikė kasacinį skundą, pagrįstą LRCSCVM 5 straipsnio 2 dalies pažeidimu, ir paprašė atmesti ieškinį, nes puspriekabei padaryta žala nebuvo įtraukta į vilkiko privalomojo draudimo apsaugos taikymo sritį. Skundas buvo priimtas nagrinėti.

2. – Po kelių posėdžių, kuriuose diskutuota, kokį sprendimą priimti dėl apeliacinio skundo, buvo įvertintas poreikis pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, todėl nuspręsta dėl tokio prašymo pateikimo būtinybės išklausyti šalis. Abi šalys pritarė prašymo pateikimui, o konkrečiai *Van Ameyde* paprašė klausime pažymėti, kad puspriekabė kartu su vilkiku sudarė vieną funkcinį vienetą, kurio vairuotojui buvo priskirtina atsakomybė už avariją.

TREČIA. – *Šalių duomenys.*

1. – <...> [šalių aprašymas, žr. antraštę] (**orig. p. 5**)

TEISINIAI PAGRINDAI

PIRMA. – *Sąjungos teisė.*

1. – 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės

atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo 1 straipsnyje pateikiamos šios apibrėžtys:

„1) transporto priemonė – bet kokia mechanine energija varoma motorinė transporto priemonė, skirta važiuoti žeme, bet ne bėgiais, ir bet kokia sukabinta arba nesukabinta priekaba;

2) nukentėjusioji šalis – bet kuris asmuo, turintis teisę gauti transporto priemone padarytos bet kokios žalos atlyginimą.“

Šios Direktyvos 3 straipsnyje („Pareiga apdrausti transporto priemones“) nustatyta:

„Kiekviena valstybė narė, laikydamosi 5 straipsnio, imasi visų tinkamų priemonių užtikrinti, kad būtų apdrausta transporto priemonių, kurių įprastinė buvimo vieta yra jos teritorijoje, valdytojų civilinė atsakomybė.

<...>

Pirmoje pastraipoje nurodytas draudimas privalo suteikti draudimo apsaugą ir dėl žalos turtui, ir dėl žalos asmeniui.“

2. – Remdamasis šiais teisės aktais Teisingumo Teismas konstatavo, kad bet kuri transporto priemonė, įregistruota Europos Sąjungoje (ES) ir turinti registracijos liudijimą, taigi galinti važiuoti, privalo būti apdrausta civilinės atsakomybės draudimu (2018 m. rugsėjo 4 d. Sprendimas byloje C-80/17).

3. – Nors vilkikas ir puspriekabė yra atskiros transporto priemonės ir todėl jas privaloma apdrausti atskirai, minėtoje direktyvoje aiškiai nenumatyta, kaip įvykus eismo įvykiui, kuriame dalyvauja šis transporto priemonių junginys, turi būti nustatyta atsakomybė – nei trečiųjų subjektų, nei viena kitos atžvilgiu.

ANTRA. – *Nacionalinė teisė. (orig. p. 6)*

1. – LRCSCVM¹ 1 straipsnio („Dėl civilinės atsakomybės“) 1 dalyje nustatyta:

„Motorinių transporto priemonių vairuotojas atsako už žalą, padarytą asmenims ar turtui dėl tokių transporto priemonių vairavimo sukkelto pavojaus.

<...>

Transporto priemonės savininkas, kuris nėra vairuotojas, atsako už žalą asmenims ir turtui, kuri kilo dėl vairuotojo kaltės, jeigu jį ir vairuotoją sieja bet kokie

¹ *Texto refundido de la Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor* (naujos redakcijos Įstatymas dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės ir draudimo), patvirtintas *Real Decreto Legislativo 8/2004, de 29 de octubre* (2004 m. spalio 29 d. Karaliaus Įstatyminis dekretas Nr. 8/2004) ir paskelbtas 2004 m. lapkričio 5 d. *Boletín Oficial del Estado* (Ispanijos Oficialusis leidinys).

Civilinio kodekso 1903 straipsnyje ir Baudžiamojo kodekso 120 straipsnio 5 dalyje nurodyti ryšiai. Šios atsakomybės nelieka, jeigu savininkas įrodo, kad ėmėsi visų būtinų veiksmų, kad būtų užkirsta galimybė žalai atsirasti.“

LRCSCVM 2 straipsnio („Dėl pareigos apsidrausti“) 1 dalyje nurodyta:

„Kiekvienas motorinių transporto priemonių, kurių įprastinė buvimo vieta yra Ispanijoje, savininkas dėl kiekvienos jam priklausančios transporto priemonės privalo sudaryti draudimo sutartį, pagal kurią iki nustatytos privalomojo draudimo ribos būtų apdrausta 1 straipsnyje nurodyta civilinė atsakomybė, taip pat atnaujinti šios sutarties galiojimą <...>.“

2. – *Reglamento del seguro obligatorio de responsabilidad civil en la circulación de vehículos de motor* (Reglamentas dėl motorinių transporto priemonių valdytojų privalomojo civilinės atsakomybės draudimo), patvirtinto *Real Decreto 1507/2008, de 12 septiembre* (2008 m. rugsėjo 12 d. Karaliaus dekretas Nr. 1507/2008)² 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės ir pareigos apsidrausti taikymo tikslais motorinėmis transporto priemonėmis laikomos visos variklinės transporto priemonės, tinkamos važinėti žemės paviršiumi, įskaitant mopedus, specialiąsias transporto priemones, priekabas ir puspriekabas <...>.“

Reglamento General de Vehículos (Bendrasis transporto priemonių reglamentas), patvirtintame 1998 m. gruodžio 23 d. *Real Decreto 2822/1998* (Karaliaus dekretas Nr. 2822/1988)³ taip pat pateikiamas (II priede) transporto priemonių klasių ir kategorijų katalogas, o 5 straipsnyje vilkikai ir puspriekabės kataloguojami kaip atskiros transporto priemonės, nors kartu jos gali sudaryti vieną sujungtą transporto priemonę.

3. – Remiantis *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis teismas) jurisprudencija skirtingų sujungtos transporto priemonės elementų atsakomybė už sukeltą žalą trečiosioms šalims yra solidari, o minėto Reglamento dėl privalomojo draudimo 19 straipsnio („Žalos ir jos sukėlėjų daugetas“) 2 dalyje reglamentuota, kaip atsakomybė turi būti paskirstyta tarpusavyje: **(orig. p. 7)**

„Kai [eismo įvykyje] dalyvavusios transporto priemonės yra vilkikas ir prie jo prikabinta priekaba arba puspriekabė, arba dvi priekabos ar puspriekabės, ir neįmanoma nustatyti jų atitinkamos kaltės mastų, kiekvienas draudikas prisideda prie minėtų įsipareigojimų vykdymo pagal draudikų sudarytas tarpusavio sutartis, arba, jei tokių nėra, proporcingai metinei rizikos draudimo įmokai, nustatytai kiekvienai pasirašytame draudimo polise nurodytai transporto priemonei.“

² Paskelbta 2008 m. rugsėjo 13 d. *Boletín Oficial del Estado*.

³ Paskelbta 1999 m. sausio 26 d. *Boletín Oficial del Estado*.

Tačiau šioje nuostatoje nenustatyta, kaip turi elgtis skirtingų transporto priemonių, kurios sudaro vieną transporto priemonių junginį, draudikai, kai, kaip buvo nagrinėjama atveju, vienai iš jų (pusprikabei) padaryta žala išimtinai priskirtina kitai transporto priemonei, šiuo atveju dėl to, kad juos sukėlė neatsakingas vilkiko vairuotojo elgesys. T. y. šioje nuostatoje neišsprendžiamas klausimas, ar pusprikabei padaryta materialinė žala turi būti įtraukta į vilkiko privalomojo draudimo apsaugos taikymo sritį.

4. – LRCSCVM 5 straipsnio („Materiali taikymo sritis ir išimtys“) 2 dalyje nustatyta:

„Privalomojo draudimo apsauga taip pat netaikoma materialinei žalai, padarytai apdraustai transporto priemonei, ja transportuojamoms prekėms ir draudėjui, apdraustajam asmeniui, savininkui ar vairuotojui, taip pat jų sutuoktiniams ar šeimos nariams iki trečiojo giminystės (pagal kraują arba per santuoką) laipsnio priklausantiems asmeniniams daiktams.“

TREČIA. – *Abejonės, kuriomis grindžiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą*

1. – Kasacine tvarka apskųstame sprendime LRCSCVM 5 straipsnis aiškinamas taip, kad pagal jį pusprikabė nelaikoma vilkiko krovinio ar juo transportuojama preke, ir todėl apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad draudimo apsaugos išimtis netaikytina, o pusprikabei padaryta žala patenka į vilkiko privalomojo draudimo apsaugos sritį. Atsakovė ir kasatorė laikosi nuomonės, kad pusprikabė laikytina krovinio ir kad jos patirtai žalai netaikoma privalomojo draudimo apsauga, ypač atsižvelgiant į tai, kad avarija įvyko vilkikui ir pusprikabei sudarant vieną funkcinį vienetą.

2. – Šie du priešingi LRCSCVM 5 straipsnio aiškinimai taip pat pateikiami *Audiencias Provinciales* (Provincijos teismai), kuriuose nagrinėjami apeliaciniai skundai dėl Ispanijos teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose.

Pavyzdžiui, tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas šioje byloje, šie teismai nusprendė, kad pusprikabei padaryta žala nepatenka į vilkiko (**orig. p. 8**) privalomojo draudimo apsaugos sritį <...> [nurodomi du *Audiencias Provinciales* (Provincijos teismai) sprendimai]. Grindžiant kai kuriuos iš šių sprendimų remiamasi 1996 m. balandžio 1 d. *Sala de lo Civil del Tribunal Supremo* (Aukščiausiojo teismo civilinių bylų kolegija) sprendimu <...>, kuriame nustatyta, kad pusprikabei padarytai žalai taikoma išimtis pagal vilkiko savanoriško civilinės atsakomybės draudimo sutarties sąlygą, kurios formuluotė labai panaši į LRCSCVM 5 straipsnio tekstą.

Priešingai, tie patys teismai nusprendė, kad pusprikabei padarytai žalai netaikoma išimtis pagal vilkiko privalomojo civilinės atsakomybės draudimo sutartį [nurodomi *Audiencias Provinciales* (Provincijos teismai) sprendimai].

3. – <...> [nacionalinės teisės aktai dėl Aukščiausiojo teismo jurisprudencijos ir kasacinių skundų]

4. – Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su SESV 267 straipsnio aiškinimu, kai nacionalinis teismas nusprendžia, kad byloje reikia taikyti nacionalinės teisės normą, kurią jis laiko prieštaraujančia Europos teisės sistemai, jis privalo teikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jeigu pats negali išsklaidyti jam kilusių abejonių arba jo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas (2015 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo Sprendimas byloje C-160/14).

5. – Šiai kolegijai iškilusi abejonė, dėl kurios ji nusprendė Teisingumo Teismui pateikti šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą, susijusi su tuo, ar LRCSCVM 5 straipsnio aiškinimas, kad puspriekabei padaryta žala neįtraukiama į vilkiko privalomojo draudimo apsaugos taikymo sritį (**orig. p. 9**) tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nes pagal tokį aiškinimą puspriekabė yra prilyginama kroviniai ar „transportuojamai prekei“, ar net dėl to, kad laikantis tokio aiškinimo vilkikas ir puspriekabė sudaro vieną transporto priemonę, kurių kiekvienos atskirai privalomieji draudimai padengtu tik materialinę žalą tretiesiems asmenims, kurie nėra vienos ar kitos transporto priemonės savininkai, sumažina ar sumenkina pagal automobilių privalomąjį draudimą suteikiamą apsaugą nuo materialinės žalos, nustatytą Direktyvos 2009/103/EB 3 straipsnio paskutinėje pastraipoje, aiškinamoje atsižvelgiant į tos pačios direktyvos 1 straipsnį.

REZOLIUCINĖ DALIS

KOLEGIJA NUSPRENDŽIA: atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Ispanijos Karalystės Aukščiausiojo Teismo pirmoji civilinių bylų kolegija per plenarinę sesiją nusprendžia pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą:

Ar pagal 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo 3 straipsnio paskutinę pastraipą, siejamą su tos pačios direktyvos 1 straipsniu, draudžiamas toks nacionalinio teisės akto (*Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor* (Įstatymas dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės ir draudimo) 5 straipsnio 2 dalies)) aiškinimas, pagal kurį tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, laikoma, kad puspriekabei padaryta žala nepatenka į vilkiko privalomojo draudimo apsaugos taikymo sritį, nes puspriekabė prilyginama vilkiku gabenamai prekei, ar net dėl to, kad, kiek tai susiję su materialine žala, puspriekabė ir vilkikas laikomi sudarančiais vieną transporto priemonę?

<...> (**orig. p. 10**) <...> [vidaus teisės procesiniai svarstymai ir parašai]